

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I RIBARSTVA
UPRAVA ZA VETERINARSTVO I
SIGURNOST HRANE

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: 322-02/22-01/35
URBROJ: 525-09/564-25-3
Zagreb, 24. siječnja 2025.

PROGRAM NADZIRANJA VISOKOPATOGENE INFLUENCE PTICA U DIVLJIH PTICA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Veljača, 2025.
Verzija 2.

SADRŽAJ

1. Uvod

2. Pravna osnova za provođenje Programa

3. Cilj Programa

4. Sumnja, isključivanje i potvrđeni slučaj bolesti

5. Provedba Programa

6. Uzorkovanje

7. Laboratorijsko pretraživanje

7.1. Nacionalni referentni laboratorij za influencu ptica

7.2. Metode laboratorijskog pretraživanja

8. Objava i trajanje Programa

9. Nadležno tijelo i organizacije uključene u provedbu Programa

10. Financiranje

11. Izvješćivanje

DODATAK I - UZORKOVANJE DIVLJIH PTICA U SVRHU PRETRAŽIVANJA NA VIRUS INFLUENCE PTICA OBRAZAC ZA DOSTAVU UZORAKA U LABORATORIJ

1. Uvod

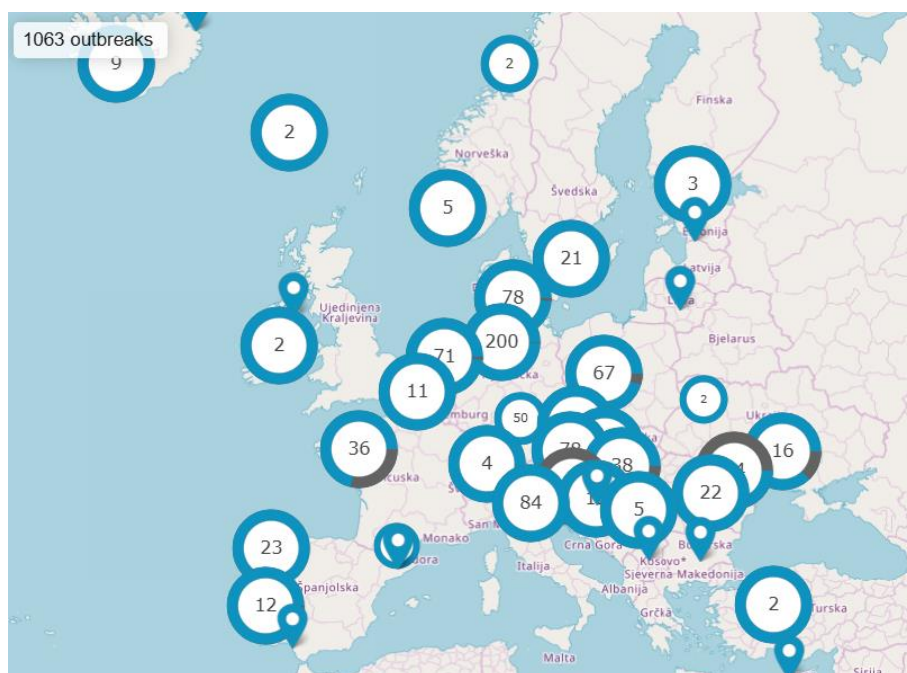
Influenca ptica (IP) je vrlo kontagiozna zarazna bolest domaće peradi i drugih ptica koju uzrokuje tip A virusa influence. Osobito su opasni visoko patogeni sojevi IP (VPIP), koji nastaju mutacijom određenih nisko patogenih sojeva IP (NPIP), i to podtipovi H5 i H7, koji u zaraženim jatima peradi uzrokuju i stopostotna uginuća. Od VPIP podtipa H5N1, osim ptica i peradi, do sada je oboljelo više vrsta sisavaca, uključujući i čovjeka. Određene vrste divljih ptica (naročito migratorne ptice vodarice kao npr. patke i guske) predstavljaju stalne rezervoare virusa NPIP i mogući su izvor zaraze za domaću perad, a posredno i druge životinje i ljude. Ovaj rizik je tim veći što mjere, koje bi mogle zaustaviti ili smanjiti cirkulaciju virusa IP u divljih ptica u prirodi, trenutno ili nisu poznate ili su neprimjenjive. Međutim, temeljem uvida u nazočnost, učestalost i rasprostranjenost virusa IP u divljih ptica može se pravodobno pristupiti sprječavanju prijenosa ovih virusa u uzgoje domaće peradi.

Epidemiološka situacija u državama članicama Europske unije i drugim europskim zemljama

Europa je trenutno zahvaćena **jesensko-zimskim epidemijom valom influence ptica** koji je započeo još krajem ljeta (srpanj-rujan 2021.godine) potvrdom prvih slučajeva VPIP, podtipa H5N1 kod domaćih i divljih ptica u Rusiji, nakon čega su brojne europske države počele pojačano prijavljivati VPIP, podtip H5N1 u divljih ptica, a potom i slučajeve u peradi.

Tijekom 2024. VPIP je potvrđena u sljedećim DČ EU te drugim europskim zemljama: Albanija, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Češka, Danska, Farski otoci, Finska, Francuska, Irska, Island, Hrvatska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Poljska, Portugal, Republika Moldavija, Rumunjska, Republika Sjeverna Makedonija, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Srbija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Turska, Ukrajina i Ujedinjeno Kraljevstvo (u domaće peradi i divljih ptica).

Mapa: Slučajevi VPIP u divljih ptica u Europskoj uniji i drugim europskim zemljama u periodu od 1.1.2024. do 31.12.2024. godine (zbiran regionalni prikaz)

Epidemiološka situacija u Republici Hrvatskoj

Tijekom 2024. godine VPIP, podtipa H5N1 je potvrđena u sljedećim županijama :

- Vukovarsko- srijemskoj
- Osječko- baranjskoj
- Virovitičko- podravskoj
- Koprivničko- križevačkoj
- Šibensko- kninskoj
- Zagrebačkoj
- Gradu Zagrebu

Visokopatogena influenza ptica u divljih ptica i ptica u zatočeništvu u RH

Datum potvrđenog slučaja	Podtip	Županija	Općina	Vrsta	Tip	Broj pozitivnih životinja
5.1.2024	H5N1	Vukovarsko-Srijemska	Vinkovci	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	2
12.1.2024	H5N1	Virovitičko-Podravska	Pitomača	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	2
12.1.2024	H5N1	Vukovarsko-Srijemska	Vinkovci	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1
20.2.2024	H5N1	Zagrebačka	Križ	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	4
15.3.2024	H5N1	Koprivničko-Križevačka	Drnje	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1
15.3.2024	H5N1	Koprivničko-Križevačka	Molve	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	3
20.9.2024.	H5N1	Šibensko-Kninska	Drniš	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1
4.11.2024.	H5N1	Zagrebačka	Dugo Selo	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1
13.11.2024.	H5N1	Vukovarsko-Srijemska	Cerna	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1
13.11.2024.	H5N1	Vukovarsko-Srijemska	Gradište	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1
13.11.2024.	H5N1	Koprivničko-Križevačka	Molve	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	3
12.11.2024.	H5N1	Koprivničko-Križevačka	Drnje	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	3
20.11.2024.	H5N1	Osječko-Baranjska	Drenje	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1
26.11.2024.	H5N1	Grad Zagreb	Zagreb	Žličarka	Ptice u zatočeništvu	5
12.12..2024.				Gak		1
6.12.2024.	H5N1	Grad Zagreb	Zagreb	Crvenokljuni labud	Divlje ptice	1

Tijekom 2024. godine potvrđena su tri izbijanja VPIP podtipa H5N1 u peradi, dva na objektu s tovnim puranima u Brodsko- posavskoj županiji i jedno na manjem objektu s kokošima nesilicama u Zagrebačkoj županiji.

Na objektima je usmrćena i neškodljivo uklonjena sva preostala perad, a provedene su i druge mjere sukladno Delegiranoj uredbi Komisije (EU) 2020/687.

2. Pravna osnova za provođenje Programa

- Uredba (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o prenosivim bolestima životinja te o izmjeni i stavljanju izvan snage određenih akata u području zdravlja životinja („Zakon o zdravlju životinja”); u daljnjem tekstu: Uredba;
- Zakon o zdravlju životinja (Narodne novine, br. 152/22 i 154/22);u daljnjem tekstu: Zakon;
- Naredba o provedbi i financiranju mjera sprječavanja, kontrole i nadziranja bolesti životinja na području Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 1/2023); u daljnjem tekstu: Naredba;
- Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/687 o dopuni Uredbe (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu pravila za sprječavanje i kontrolu određenih bolesti s popisa; u daljnjem tekstu: Delegirana uredba 2020/687;
- Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/689 o dopuni Uredbe (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu pravila o nadziranju, programima iskorjenjivanja i statusu

„slobodno od bolesti“ za određene bolesti s popisa i emergentne bolesti; u daljnjem tekstu: Delegirana uredba 2020/689;

- Provedbena uredba Komisije (EU) 2020/2002 od 7. prosinca 2020. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu obavješćivanja i izvješćivanja u Uniji o bolestima s popisa, u pogledu formata i postupaka za podnošenje programa nadziranja u Uniji i programa iskorjenjivanja i izvješćivanje o njima i zahtjeva za priznavanje statusa „slobodno od bolesti” te u pogledu računalnog informacijskog sustava (SL L 412, 8.12.2020.); u daljnjem tekstu: Provedbena uredba 2020/2002;
- Naredba o mjerama za sprječavanje pojave i širenja influence ptica na području Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 138/23 i 55/24)*;
- Pravilnik o prijavi bolesti životinja (Narodne novine, broj 55/2023); u daljnjem tekstu: Pravilnik

* *Primjenjuje se zadnja važeća Naredba o mjerama za sprječavanje pojave i širenja influence ptica na području Republike Hrvatske*

3. Cilj Programa

Cilj Programa nadziranja visokopatogene influence ptica u divljih ptica u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Program) je praćenje i pravovremeno otkrivanje VPIP podtipa H5 i H7 u divljih ptica kako bi se zaštitila perad u uzgoju (prije svega intenzivna peradarska proizvodnja), umanjili ekonomski gubici te zaštitili zdravlje ljudi. Program doprinosi razumijevanju, temeljem redovito ažuriranih procjena rizika i trenutnih prijetnji koje predstavljaju divlje ptice u odnosu na pojedini IP virus.

Rano otkrivanje VPIP kod divljih ptica, sukladno Prilogu II, Dijelu I., Odjeljku 4., članku 1. Delegirane uredbe 2020/689 temelji se na uzorkovanju i pretraživanju ptica koje su:

1. pronađene uginule;
2. pronađene ozlijeđene ili bolesne;
3. ulovljene s kliničkim znakovima (bolesne ptice).

4. Sumnja, isključivanje i potvrđeni slučaj bolesti

Definicija sumnje i potvrđenog slučaja bolesti

Definicija sumnje i potvrđenog slučaja nisko patogene i visoko patogene influence ptica određena je Prilogom I, Odjeljcima 1. i 2. Delegirane uredbe 2020/689.

Prijava sumnje, isključivanja i potvrđenog slučaja bolesti

Pri sumnji, isključivanju te potvrđenom slučaju postupa se u skladu s odredbama Pravilnika.

Postupanje kod sumnje i potvrđenog slučaja bolesti

U slučaju sumnje i/ili potvrđenog slučaja VPIP u peradi nadležno tijelo određuje mjere sukladno Dijelu II., Poglavlju I. Odjeljcima 1. i 2. te Poglavljima II. i III. Delegirane uredbe 2020/687.

5. Provedba Programa

Nadziranje uključuje uzorkovanje i laboratorijsko pretraživanje bolesnih i uginulih divljih ptica i posebno je usmjereno na tzv. „ciljane vrste“ divljih ptica. Europska agencija za sigurnost hrane je 2024. godine izradila izmjenu i dopunu „ciljnih vrsta“ divljih ptica u kojih se provodi pasivno nadziranje te se trenutno na popisu nalazi 241 različita vrsta divljih ptica. Osim „ciljnih vrsta“, u nadziranje se mogu uključiti i druge vrste divljih ptica ako je procijenjeno da imaju posebnu epidemiološku važnost. Migratorne ptice vodarice su izložene većem riziku zaražavanja i riziku prijenosvirusa VPIP podtipa H5, a predstavljaju i rezervoar virusa NPIP.

Popis ciljnih vrsta
divljih ptica.pdf

Nadziranje je usmjereno na područja u blizini močvara, jezera i vodenih putova gdje se lakše pronalaze uginule ptice, a osobito ako su ta područja u blizini objekata na kojima se uzgaja perad, odnosno u blizini područja s velikom gustoćom peradi.

U provedbi ovog Programa, tijela i organizacije u čijoj nadležnosti je praćenje divljih ptica (ornitolozi, nadležna tijela za očuvanje okoliša, šumoposjednici, lovoovlaštenici) i druge relevantne organizacije i službe, dužne su bez odgađanja telefonom i/ili elektronskom poštom o svakom odstupanju od uobičajenih promjena ponašanja i zdravstvenog stanja u divljih ptica (posebno u divljih ptica vodarica), obavijestiti Hrvatski veterinarski institut, Centar za peradarstvo (kontakt broj: 01/244 13 92; e- mail: v_savic@veinst.hr ili influenca.ptica@veinst.hr).

U slučaju povećanog uginuća ptica ili pojave kliničkih znakova koji upućuju na influencu u divljih ptica na svim lokacijama na području RH, tijela i organizacije u čijoj nadležnosti je praćenje divljih ptica (ornitolozi, nadležna tijela za očuvanje okoliša, šumoposjednici, lovoovlaštenici) i druge relevantne organizacije i službe, dužne su žurno i bez odgađanja obavijestiti nadležnu ovlaštenu veterinarsku organizaciju radi uzimanja uzoraka u svrhu isključivanja influence ptica.

Ovlaštena veterinarska organizacija mora dostaviti uzorke u laboratorij na pretraživanje. Svaki uzorak mora pratiti Obrazac za dostavu uzorka na laboratorijsko pretraživanje određen člankom 18., stavicima 4., 6. i 7. Naredbe i ispunjeni Obrazac iz Dodatka II ovog Programa.

6. Uzorkovanje

Broj uginulih ili bolesnih divljih ptica koje je potrebno dostaviti na uzorkovanje u svrhu virološke pretrage (RT-qPCR metodom otkrivanja virusa IP, nakon koje, u slučaju pozitivnog nalaza slijedi izolacija virusa) određuje se u dogovoru s Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, Upravom za veterinarstvo i sigurnost hrane (u daljnjem tekstu: MPŠR, UVSH).

Ornitolog ili ovlaštenu veterinar moraju odrediti GPS koordinate zemljopisne dužine i širine lokacije na kojoj je ptica pronađena te vrstu divlje ptice i, ako je moguće, dobnu kategoriju i spol te iste upisati u Obrazac iz Dodatka I. ovog Programa.

Od divljih ptica koje su pronađene uginule ili bolesne potrebno je kad je god moguće uzeti mozak, zatim obriske kloake i ždrijela/dušnika i/ili ostale organe (srce, pluća, dušnik, bubreg i crijeva). Na odgovarajuće uzetom obrisku kloake mora ostati vidljiv trag izmeta.

Odmah po uzimanju uzorci se moraju:

- ohladiti na ledu ili u transportnim kontejnerima sa smrznutim gelom, bez obzira dostavljaju li se u transportnom mediju ili ne;
- ako je moguće obrisak staviti u medij s antibiotikom ili neki drugi virus-specifičan medij, u koji obrisak mora biti u potpunosti uronjen;
- ako transportni medij nije dostupan, obrisak se mora staviti u zaštitnu epruvetu i dostaviti u laboratorij suh.

Uzorci se ne smiju zamrzavati! Iznimno, ako se ne može osigurati brzi transport (u roku 24 sata, u transportnom mediju na 4°C) u laboratorij, tada se uzorak mora odmah zamrznuti i zatim dostaviti u laboratorij na suhom ledu ili u prijenosnom hladnjaku sa zamrznutim ulošcima.

U slučaju nemogućnosti uzimanja odgovarajućih uzoraka, u laboratorij se moraju dostaviti cijele bolesne ili uginule divlje ptice. Ukoliko se u laboratorij šalje cijela lešina, ista mora biti dostavljena u nepropusnoj dobro zatvorenoj plastičnoj vrećici (najbolje u dvije vreće).

7. Laboratorijsko pretraživanje

7.1. Nacionalni referentni laboratorij (NRL) za influencu ptica

Centar za peradarstvo, Hrvatski veterinarski institut
Laboratorij za virusologiju i serologiju
Heinzelova 55,
10 000 Zagreb
Telefon: 01/244 13 92
Telefax: 01/244 13 96.

7.2. Metode laboratorijskog pretraživanja

Laboratorijsko pretraživanje provodi se u skladu s poglavljima V. do VII. Pravilnika o dijagnostičkom priručniku za influencu ptica te u skladu s:

- člankom 3. Delegirane uredbe 2020/687,
- Prilogom I, točkom B Delegirane uredbe 2020/687,
- člankom 6. Delegirane uredbe 2020/689 i
- Prilogom II, Dijelom I., Odjeljkom 9. Delegirane uredbe 2020/689.

Postupak laboratorijskog pretraživanja kao i tumačenje dijagnostičkih metoda provodi se u skladu sa smjernicama dostupnim na internetskim stranicama EURL za influencu ptica i Priručnikom o dijagnostičkim testovima i cjepivima za kopnene životinje Svjetske organizacije za zdravlje životinja.

Prvo testiranje se provodi korištenjem metode RT- qPCR za otkrivanje M gena, a nakon pozitivnog rezultata slijedi brzo testiranje pozitivnih nalaza na nazočnost H5 i H7 gena.

U slučaju pozitivnog nalaza, treba odmah provesti analizu mjesta cijepanja u izvedenom slijedu aminokiselina hemaglutinina (HA) kako bi se ustanovilo radi li se o VPIP ili NPIP. Ukoliko se potvrdi H5 gen VPIP, žurno se trebaju provesti daljnje pretrage radi određivanja tipa N makar samo potvrđivanjem/isključivanjem nazočnosti tipa N1.

U svrhu isključivanja newcastleske bolesti u divljih ptica, svi uzorci divljih ptica prispjeli u laboratorij radi sumnje ili isključivanja visokopatogene influence ptica, moraju biti pretraženi i na newcastlesku bolest.

Svi izolati virusa IP u divljih ptica moraju se dostaviti u EU referentni laboratorij (EURL) za influencu ptica.

EURL za influencu ptica je:

Europski referentni laboratorij za influencu ptica i newcastlesku bolest (European Union Reference Laboratory for Avian Influenza and Newcastle Disease, AI/ND EURL), Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSve)

Viale dell'Università 10,
35020 Legnaro (PD)

Italija

Telefon: +39 049 8084 369

Elektronska pošta: eur.l.ai.nd.secretariat@izsvenezie.it.

8. Objava i trajanje Programa

Program je objavljen na mrežnim stranicama MPŠR, UVSH.

Program se provodi kontinuirano od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće kalendarske godine.

Očekuje se da će većina uzoraka uginulih ili bolesnih divljih ptica biti prikupljena u vrijeme proljetnih i jesenskih migracija kada se ptice grupiraju, ali i tijekom zime.

9. Nadležno tijelo i organizacije uključene u provedbu Programa

MPŠR, UVSH je tijelo nadležno po pitanju influence ptica.

U provedbu Programa uključeni su ovlaštene veterinarske organizacije, tijela i organizacije u čijoj nadležnosti je praćenje divljih ptica, šumoposjednici, lovoovlaštenici te Centar za peradarstvo Hrvatskog veterinarskog instituta.

Za nadzor i kontrolu provedbe ovoga Programa zaduženi su veterinarski inspektori Državnog inspektorata Republike Hrvatske u okviru svoje nadležnosti i sukladno Vodiču o organizaciji službenih kontrola u području zdravlja životinja.

10. Financiranje

Troškovi provedbe programa podmiruju se u potpunosti iz sredstava državnog proračuna.

11. Izvješćivanje

Prijava sumnje, isključivanja i potvrde bolesti opisani su u točki 4. Programa.

NRL je odgovoran za osiguravanje uvjeta propisanih Dijelom I, člankom 2., stavicima 7. i 8. te postupanje u skladu s odredbama Dijela IV. članka 17., stavaka 9. do 14. Naredbe.

DODATAK I.**UZORKOVANJE DIVLJIH PTICA U SVRHU PRETRAŽIVANJA NA VIRUS INFLUENCE PTICA
OBRAZAC ZA DOSTAVU UZORAKA U LABORATORIJ**

Naziv lokacije: _____ GPS koordinate lokacije: _____

Županija: _____ Naselje/grad: _____

Redni broj	Datum uzorkovanja	Naziv vrste ptice Hrvatski naziv (Znanstveni naziv)	Broj prstena	Dobna kategorija	Spol	Vrsta uzorka
						☐ Mozak ☐ Obrisak kloake ☐ Obrisak dušnika/ždrijela ☐ Feces ☐ Organi (<i>navesti uzorkovane organe (srce, pluća, bubreg, komad crijeva):</i> _____ ☐ Lešina ☐
						☐ Mozak ☐ Obrisak kloake ☐ Obrisak dušnika/ždrijela ☐ Feces ☐ Organi (<i>navesti uzorkovane organe (srce, pluća, bubreg, komad crijeva):</i> _____ ☐ Lešina ☐
						☐ Mozak ☐ Obrisak kloake ☐ Obrisak dušnika/ždrijela ☐ Feces ☐ Organi (<i>navesti uzorkovane organe (srce, pluća, bubreg, komad crijeva):</i> _____ ☐ Lešina ☐
						☐ Mozak ☐ Obrisak kloake ☐ Obrisak dušnika/ždrijela ☐ Feces ☐ Organi (<i>navesti uzorkovane organe (srce, pluća, bubreg, komad crijeva):</i> _____ ☐ Lešina ☐
						☐ Mozak ☐ Obrisak kloake ☐ Obrisak dušnika/ždrijela ☐ Feces ☐ Organi (<i>navesti uzorkovane organe (srce, pluća, bubreg, komad crijeva):</i> _____ ☐ Lešina ☐

						<hr/> ☐ Lešina ☐
--	--	--	--	--	--	--